

Stichtingsakkoord in gevaar

A. F. VAN ZWEEDEN

Door het moeizaam verloop van de gedecentraliseerde cao-onderhandelingen in belangrijke bedrijfstakken als de metaalindustrie en de bouwnijverheid dreigt de uitvoering van het in november vorig jaar bereikte akkoord in de Stichting van de Arbeid te stagneren. Het kabinet is morele pressie gaan uitoefenen met dreigementen dat geen extra geld beschikbaar wordt gesteld voor werkgelegenheid en herverdeling van arbeid als werkgevers en werknemers kiezen voor uitbetaling van de prijscompensatie die, onder de werking van het z.g. paraplu-wetje, voor driekwart van de werknemers was opgeschort.

Het klimaat voor de onderhandelingen is niet bepaald verbeterd door recente uitspraken van de kant van de werkgeversorganisaties die sterk de indruk wekken dat zij nu bezig zijn hun hand te overspelen. Zo kwam het NCW op een ongelukkig ogenblik met een pleidooi voor afschaffing van de Wet op het minimumloon. De druk van werkgeverszijde om wettelijke belemmeringen weg te nemen voor invoering van een minimumuurloon bij toepassing van arbeidstijdverkorting vond snel weerklank bij minister De Koning van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De heftig afwijzende reactie van de FNV maakte duidelijk dat het Stichtingsakkoord in een gevarenonzeon was gekomen.

De verschillende uitleg die vakbeweging en werkgeversorganisaties aan dat akkoord geven, doet het ergste vrezen voor het lange-termijnbeleid dat de sociale partners in de Stichting van de Arbeid voor zich zagen, toen zij in omzichtige bewoordingen hun intenties voor een afruil van in cao's vastliggende loonaanspraken tegen herverdeling van werk kenbaar maakten. Voor de werkgevers betekent deze afruil rechtvaardige inlevering van loonrechten voor verkorting van de arbeidsduur. De vakbeweging betwist dat, omdat zij bij de financiering rekening wenst te houden met inverteffecten die verwacht mogen worden van produktiviteitsverbetering en besparingen op sociale uitkeringen en lasten. Door invoering van een minimumuurloon komt de koppeling van de laagste sociale uitkeringen aan het netto minimumloon, zoals dat op basis van een normale arbeidsduur wordt berekend, op losse schroeven te staan. Ontkoppeling wordt zelfs onvermijdelijk als de arbeidsduur op grote schaal zou worden verminderd en de lonen daar-

bij evenredig worden aangepast.

De meningsverschillen kwamen bloot te liggen bij de onderhandelingen over de metaal-cao. De werkgevers kwamen met het voorstel om de jaarlijkse arbeidsduur tot 1986 met 11,5% te verlagen tegen evenredige vermindering van het loon. Jongeren tot 23 jaar zouden 20% van hun loon moeten inleveren voor 20% arbeidstijdverkorting. De werktijd van werknemers boven 23 jaar zou in twee jaar met 5% worden verkort. Boven 57,5 jaar zouden werknemers kunnen kiezen tussen vervroegd uitreden of halvering van hun werktijd. Het voorstel van de werkgevers komt in zover overeen met dat van de vakbonden dat op termijn oudere werknemers plaats zullen maken voor jongeren. Het meningsverschil geldt vooral de wijze van financieren. De totale bevrozing van de lonen en de rechtvaardige loonmatiging die de werkgevers voorstaan, leiden tot een verlaging van het loonniveau in de metaalindustrie in 1986. De collectieve arbeidstijdverkorting tot 36 uur per week, die de bonden voorstellen, wordt gefinancierd uit de prijscompensatie, die voor de komende vier jaar op gemiddeld 3% per jaar wordt becijferd. Daardoor blijft het bruto loonniveau op uurbasis in tact.

De voorzitter van het VNO, mr. C. van Veen, gooide nog eens olie op het vuur, toen hij in een interview met *Het Parool* zei dat het beste werkgelegenheidsplan loonsverlaging, of langer werken tegen hetzelfde loon is. Hij voegde daaraan toe dat dit eigenlijk ook in het Stichtingsakkoord staat en dat de discussie daarover nu op gang moet komen. Ik geloof niet dat een dergelijke discussie vruchtbaar kan zijn, omdat werkgevers noch kabinet veel bereidheid tonen om daartegenover meer werkgelegenheid te stellen. Langer werken tegen hetzelfde loon zou bij de tegenwoordige onderbezetting van de produktiecapaciteit betekenen dat inschakeling van meer arbeidskrachten in elk geval wordt uitgesloten. De werkgelegenheidsnotitie van minister De Koning had de werknemers ook niet veel meer te bieden dan het scheppen van tijdelijk werk voor jonge werklozen met behoud van uitkering. Voor zover er nog gesproken kan worden van een werkgelegenheidsbeleid beoogt het kabinet alleen de meest schrijnende kanten van de werkloosheidsproblemantiek voor bepaalde groepen, zoals jongeren, arbeidsonge-

schikten en langdurig werklozen, wat te verzachten. Er is geen sprake van een gerichte geldstroom naar bedrijven om investeringen uit te lokken en werkgelegenheid te creëren. Bij het driesporenbeleid ligt de nadruk op het eerste en tweede spoor: terugdringing van het financieringstekort en herstel van de marktsector.

De loonsverlaging die Van Veen in discussie wil brengen, kan misschien verdere uitstoot van arbeid wat afremmen, maar zal door verlaging van de koopkracht, en daarmee van het consumptieniveau, de neerwaartse spiraal alleen maar verder versterken. De minister van Financiën, Ruding, ontkent dat er al van een dergelijke spiraal sprake zou zijn. Hij voert daarvoor een merkwaardige bewijsvoering aan, die inhoudt dat niemand toch kan volhouden dat de overheidsbestedingen afnemen. Die bestedingen nemen nog toe en dat bewijst toch dat er voldoende wordt gestimuleerd om de totale consumptie op peil te houden.

Ruding heeft een dergelijke argumentatie nodig om aannemelijk te kunnen maken dat het moment nog niet is gekomen om een passage in het regeerakkoord in werking te doen treden waarin staat dat de belastingen op inkomens en lonen zullen worden verlaagd als blijkt dat de bestedingen te ver inzakken. De stijgende overheidsuitgaven waar Ruding op doelt, vloeien hoofdzakelijk voort uit de toenemende werkloosheidsuitkeringen. De minister van Financiën past een typische cirkelredenering toe om te ontkennen dat een cumulatief proces aan de gang is van dalende inkomens, inzakkende bestedingen, dalende afzet, toenemende werkloosheid, afnemende belastingopbrengsten en een stijgend financieringstekort van de overheid.

A. F. van Zweeden